

**XXI asr ko‘nikmalari asosida ta’lim va tarbiya jarayonini tashkil etish (4K
modeli asosida)**

Ergasheva Mahbuba Ne‘mat qizi

Qashqadaryo viloyati pedagoglarni yangi metodikalarga
o‘rgatish milliy markazi o‘qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada siz hozirgi kunda o‘quvchilar 4k modulida nima sababdan ishlashi kerakligini bilib olasiz va uning noanaviy darslarga yo‘l ochishiga keng imkoniyatligidan xabardor bo‘lasiz.

Abstract. In this article, you'll learn why students should be working on the 4k module today, and how it can pave the way for non-traditional lessons.

Абстрактный. Из этой статьи вы узнаете, почему учащимся следует работать над модулем 4К уже сегодня и как он может открыть путь к нетрадиционным урокам.

Hozirgi boshlang‘ich sinf o‘quvchilari yangi avlod darsliklari asosida ta’lim olayapdilar. Darsliklarning asosiy xususiyatlaridan biri – ularning 4K tamoyili asosida ishlab chiqilganidadir. Ya’ni bu tamoyilda quruq ma’lumotlarni yodlatish yoki shunchaki o‘qish-yozishni o‘rgatish bilan cheklanilmaydi. Chunki o‘quvchining ongida axborotlar taassurotlar bilan amaliyotga bog‘langan holda amalga oshishi uzoq vaqtli va samarali bilimlarga sabab bo‘ladi. Balki o‘quvchilarning xohishini, imkoniyatlarini va qobiliyatlarini o‘stirishga qaratilgan. O‘quvchilar nafaqat fanlarni, balki XXI asrda zarur bo‘lgan hayotiy ko‘nikmalarni ham o‘rganadi. Shunday ekan 4K nimalarni o‘z ichiga olishini quyidagi ta’riflardan bilib olasiz.

Kollaboratsiya: Darsliklar o‘quvchilarning jamoada ishlash qobiliyatini rivojlantirishga yordam beradigan tarzda tuzilgan. Bu o‘quvchilarga hamkorlik qilish, samarali fikr almashish va o‘zaro qo‘llab-quvvatlash ko‘nikmalarini o‘rganishga ko‘maklashadi. O‘z fikrlarini yakka holda bayon qilishga qiynaladigan o‘quvchilarga jamoadoshlari bilan, jamoa ishonchidan kuch olgan holda bayo qilish oson va qulay. Jamoa ishonchi orqali o‘quvchilardagi yo‘qolib ketayotgan qobiliyatlarni asrab qolish mumkin.

Kommunikativlik: O‘quvchilar o‘z fikrlarini aniq, ravshan ifodalashga, suhbatdoshni tinglashga va tushunishga, ma’lumotni yetkazishda til va ichki olamini bog‘liqlida ko‘rib chiqadi. Insonni o‘z-o‘zini anglay olishi vositalaridan unumli foydalanishga o‘rganadi. Vaziyatning ijtimoiy va psixologik mohiyatini to‘g‘ri idrok etish va baholashdan iborat

Kreativ fikrlash: O‘quvchilar o‘z maqsadlariga erishish uchun yangi yondashuvlarni qo‘llashni o‘rganadi, innovatsion yechimlarni ishlab chiqadilar va ijodiy muammolarni hal qilish ko‘nikmalariga ega bo‘ladi. Aynan mana shu qismda yangi g‘oyalar dunyoga keladi. O‘quvchilardagi yangilikka bo‘lgan xohishni o‘stirish yangiliklarga sabab bo‘ladi.

Kritik (tanqidiy) fikrlash: Ushbu metodologiya o‘quvchilarning axborotni tanqidiy baholash, o‘z fikri va mulohazalarini shakllantirish ko‘nikmalarini rivojlantirishni o‘z ichiga oladi. O‘quvchilar muammolarga tahliliy nuqtayi nazardan yondashishni o‘rganadi va mantiqiy fikrlash asosida o‘z nuqtayi nazarini shakllantiradi.

Yangi innovatsion yondashuvni O‘zbekiston maktablarida joriy etishdan oldin xorijiy tajribalar ham o‘rganildi. Singapur, Xitoy, Angliya, Finlandiya, Estoniya kabi ta’limi ilg‘or mamlakatlar o‘quvchilarda 4K tamoyilini o‘z ichiga olgan XXI asr ko‘nikmalarini rivojlantirishga asosiy e’tibor qaratadi. PISA, PIRLS kabi xalqaro reytinglarda yuqori o‘rinlarni egallagan davlatlar ta’limida o‘quvchilarda "4K"ni o‘z ichiga olgan muloqot, tadqiqot, yaratuvchanlik kabi ko‘nikmalarga alohida urg‘u berilgan va shuning uchun ham ular xalqaro reytinglarda katta natijalarga erishishyapti.

Yangi model yaxshi ishlashi uchun qanday sharoit kerak?

"4K" modeliga asoslangan innovatsion yondashuv maktablarda qo‘llash uchun alohida sharoitlar talab etmaydi. Masalan, o‘quvchilarda tanqidiy fikrlash qobiliyati savol-topshiriqlar bilan, muloqot ko‘nikmasi esa savol-topshiriqlar va mashg‘ulotlar orqali rivojlanadi. Maktablarda bu usullarni ishlatish uchun sharoit yo‘q deb aytish noto‘g‘ri. Yangi yondashuvni qo‘llay olish asosan o‘qituvchilarga bog‘liq. Shuning uchun ham yaqinda Toshkentda respublikadan yig‘ilgan 300 dan ortiq trener o‘qituvchilar tayyorlandi. Ular mamlakatdagi boshqa barcha o‘qituvchilar malakasini oshirishga yordam beradi.

Yangi innovatsion yondashuv natijasini o‘quvchining dunyoqarashi, fikrlashi o‘shida ko‘rish mumkin. XXI asr o‘quvchisi portretida XXI asr ko‘nikmalari bo‘lishi kerak. Innovatsion yondashuvni qo‘llashdan asosiy maqsad ham shu. Qolaversa, ta‘limning asosiy maqsadi – o‘quvchilarga nafaqat bilim berish, balki olgan bilimlarini hayotda qo‘llay olishga o‘rgatishdan iborat.

XULOSA

Xulosa qilib aytadigan bo‘lsam, Hozirgi davrning muhim xususiyatlaridan biri bugungi zamon talablariga mos keladigan. yangicha fikrlaydigan yoshlarni tarbiyalashdan iborat. Fikrlash. ishlash va yashash madaniyatiga ega bo‘lgan mustaqil shaxsni voyaga yetkazishimiz kerak. O‘zbekiston Respublikasining — Ta‘lim to‘g‘risidagi Qonuni va —Kadrlar tayyorlash milliy dasturi talablari asosida bolalarga ta‘lim-tarbiya berishning asosiy maqsadi yosh avlodni milliy istiqlol g‘oyalari asosida sog‘lom. har tomonlama rivojlangan shaxs sifatida tarbiyalashdan iboratdir. Yangi innovatsion yondashuv natijasini o‘quvchining dunyoqarashi, fikrlashi o‘shida ko‘rish mumkin. XXI asr o‘quvchisi portretida XXI asr ko‘nikmalari bo‘lishi kerak ya’ni o‘quvchilarning yangilikka bo‘lgan ishtoyoqlarini yanada o‘stirishga qaratilgan. Innovatsion yondashuvni qo‘llashdan asosiy maqsad ham shuki o‘quvchilarning ishtiyoyqlarini yanada kuchaytirish va bu orqali yangiliklarga ega bo‘lishdan iborat. Yangi avlod darsliklarida ham aynan

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Azizxo‘jayeva.N.N. Pedagogik texnologiya va mahorat.-Toshkent. 2006.
2. Hasanboyev.J Pedagogika,-“Nosher” 2011
3. Ziyonet